

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**1 Nisan 2020
Çarşamba**

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

1 Nisan 2020 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Kıyafet Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin ve Vakıfların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Veteriner Tıbbi Ürünler Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Ticaret Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliği
- Trabzon Üniversitesi Kariyer Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 12/2/2020 Tarihli ve 2017/18560 Başvuru Numaralı Kararı
- DÜZELTME: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2020/59 Sayılı İşkolu Tespit Kararı ile İlgili

Piyasalarda günün ilk rakamları

Küresel piyasalar, ABD borsaları nclgnde ağırlıklı olarak eksiye seyreliyor. Yurt içinde imalat sanayi PMI verisinin beklendiği günde dolar/TL 6,62'nin üzerinde değerleniyor.

Küresel piyasalar, dn ABD borsalarının yüzde 1 civarı düşüşlerle kapanmasının ardından Asya borsalarında bu sabah karışık bir görünüm hakim. ABD Başkanı Donald Trump'ın önümüzdeki iki haftaya ilişkin 'çok zorlu geçecek' ifadeleri piyasalarda iki gündür devam eden alımları etkiledi. Trump'ın açıklamalarının ardından bugün ABD vadeliileri de yüzde 1'n üzerinde eksiye işlem görüyor.

Dolar 6,62'nin üzerinde

Yurt içi piyasalarda gözler büyüme için nc verilerden biri olan İSO İmalat Sanayi PMI verisinde olacak. Dn 6,60 seviyesinin üzerine çıkan Dolar/TL, bugününe 6,62 seviyesinde değerleniyor. Euro/TL 7,30'u aştı.

Petrol düşüşte, altın yatay

Dalgalı bir seyir izleyen petrol fiyatları dünkü yükselişin ardından bugün yüzde 2'lik düşüşle 25 dolardan işlem görüyor. Spot altın fiyatları ise 1585 dolar civarında yatay seyreliyor.

Çin'den iyi Japonya'da kötü veri

Çin'de özel sektörün PMI verisi 50,1 ile toparlanma işaretlerini destekler nitelikte gelince Çin borsaları hafif artıda seyreliyor. Japonya Merkez Bankası'nın çeyrek dönemlerle yaptığı "Tankan" araştırmasına göre Japonya'nın büyük imalatçıları 7 yıldır ilk kez ekonomi konusunda karamsarlığa düştüler. Tankan büyük imalatçılar güven endeksi Mart ayında, Aralık ayındaki 0 seviyesinden -8'e indi.

S&P'den büyüme için tarihi tahmin

S&P, global büyüme için tahminini yüzde 3,3'ten yüzde 0,4'e düşürdü. Bu seviye 1982'den bu yana görülmemiş bir seviye anlamına geliyor. IMF, en kötü senaryoda bazı bankacılık sistemlerinin yardıma ihtiyaçları olabileceğini bildirdi.

Günün Ajandası:

- Türkiye için İSO imalat sektörü PMI raporu yayımlanacak (10.00).
- İstanbul Ticaret Odası(İTO), İstanbul için perakende ve toptan fiyatları açıklayacak (12.00).
- ABD'de haftalık MBA mortgage verileri (14.00), ADP zel sektör istihdamı (15.15), imalat sektörü PMI (16.45), inşaat harcamaları, ISM imalat endeksi (17.00) ve DOE haftalık petrol stokları (17.30) izlenecek.
- Global piyasalarda PMI verileri izlenecek.

Bankalara likidite reel sektöre kredi

Merkez Bankası yeni genişleme adımı attı. Program, İşsizlik Sigortası Fonu'nun kısa çalışma ödeneğindeki artış nedeniyle büyüyen nakit ihtiyacını ve tahvil alımlarını artırarak bankaların likidite kaynağını genişletmeyi hedefliyor. Ayrıca Merkez ihracatçı şirketlere de doğrudan kredi verecek.

01 Nisan 2020

Şebnem TURHAN

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, tüm dünya merkez bankaları gibi koronavirüs salgının ekonomiye etkisini hafifletmek için yeni bir varlık alım programı açıkladı. Merkez Bankası'nın bankaları ve ihracatçı sektörleri rahatlatacak adımları içeren 5 maddelik parasal genişleme hamlesinin büyüklüğü ise belli değil ve ucu açık. Merkez Bankası'nın tahvil geri alımı, kısa çalışma ödeneği yükü artan İşsizlik Sigortası Fonu'nun tahvillerini alan bankalara yönelik alım programı ve reel sektöre direkt reeskont kredi desteği devreye girecek. Şubat 2020 verilerine göre İşsizlik Sigortası Fonu'nun menkul kıymet ve nakit fon varlığı 131.5 milyar lira seviyesinde.

Garanti Yatırım Araştırma ve Yatırım Danışmanlığı Koordinatörü Tufan Cömert, Merkez Bankası'nın API portföyünün alımının önünü açık bıraktığını ve gerektiği kadar likidite yaratırım diyerek ucu açık parasal genişleme sinyali verdiğini vurguladı.

Kredi verme kapasiteleri gelişecek

Cömert, İşsizlik Sigortası Fonu'nun da elini rahatlatmak için fonun varlığının likidite edilmesine imkan sağladığını dile getirerek "Bankalara da siz fonları alırsanız ben bunu bana satma imkanı vereceğim diyor. O likiditeyi direkt fona değil bankalar aracılığıyla sağlayacak" diye konuştu. Bankaların elini rahatlatmaya yönelik diğer adımın ise VDMK ve ipotek teminatlı kıymetlerin repoda teminat kabul edilmesi olduğunu kaydeden Cömert, şunları söyledi: "Artık Merkez Bankası piyasadan daha fazla tahvil alacak. Bankalar buna rağmen daha fazla para almak isterlerse tahvilde sıkıntı yaşayabilirlerdi. Şimdi Merkez devlet tahvili olmayan kıymetleri de alacağım diyor. Ve bankaların kredi verme kapasitesini geliştirmeye yönelik bir hamle."

TL ile reeskont kredisinin de yeni olduğunu söyleyen Cömert, önden finansmanlı değil artık doğrudan Merkez Bankası'nın ihracatçı şirketlere kredi vereceğini dile getirdi. Cömert, bankacılık sisteminin dışına çıkılmış ve dövizle ilişkisi kesilmiş bu adımla şirketlere finansal imkan sağlandığına dikkat çekti.

Kısa çalışma ödeneği ihtiyacı karşılanıyor

Ekonomist Haluk Brmceki, Merkez Bankası'nın Açık Piyasa İşlemleri kapsamında işleyen bir mekanizması olduğunu ve bununla tahvil alımı yaptığını hatırlatarak "şimdi bunu nden yüklemeli yapabilirim limit de belirsiz. Bankalardan alım yapacak ve onları rahatlatmış oluyor. Bankaların borçlanma baskısının arttığı böylesi zamanlarda iştahı düşer. Bankalardan geri alım yaparak ellerini rahatlatıyor" dedi.

İşsizlik Sigortası Fonu'nun varlığının yüzde 92'sini tahvilde tuttuğunu hatırlatan Brmceki, "Kısa alışma deneği boyunca İşsizlik Sigortası Fonu'nun likidite edilmesini kolaylaştırıyor. Tahvillerini böylesi nakit ihtiyacında fon bozuyor. Bunu alan bankalara da Merkez Bankası satın aldığında gelip bana satabilirsin diyor. Yani İşkur'un nakit ihtiyacı yüzünden piyasayı etkilemesinin de önüne geçiyor. Bankalar için de bir baskı oluşmamış oluyor" diye konuştu. Brmceki, reeskont desteğiyle de döviz kazandırıcı şirketlere doğrudan kredi verileceğini vurguladı.

İstihdamın korunması için önemli

Tera Yatırım Ekonomisti Enver Erkan da İşsizlik Sigortası Fonu fon bünyesindeki devlet tahvillerinin Merkez Bankası tarafından alınması ile likidite oluşturulması amaçlandığını belirterek "Son dönemde işsizlik sigortası fonuna olan talebin, istihdamı korumak adına artması, özellikle kısa çalışma ödeneğinin yoğun firma talebi ile fonlanması ihtiyacı kapsamında fonun likitleşmesi için olumlu" dedi.

Fatih zatay yeni tedbirleri yorumladı

1. Geride bıraktığımız yılın sonunda TCMB'nin 2020 için uygulayacağı para ve kur politikasının anlatıldığı metnin 10. ve 11. sayfalarında, para politikası açısından çok önemli olan likidite yönetiminin sağlıklı biçimde yapılması için TCMB'nin elindeki Devlet İç Borçlanma Senet (DİBS) tutarının artırılacağı açıklanmıştı. Açıklamaya göre, bu, bütün bir yıla dağılacak biçimde yapılacaktı. Yasası gereği TCMB ('bağımsız' merkez bankalarında olduğu gibi) bu DİBS'leri doğrudan Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan satın alamıyor. Bu işlemi bankalar ile yapmak zorunda. Bankalardan DİBS alınca sisteme likidite çıkmış olacak. Türkçesi ile parasal genişleme yaşanacak. TCMB şimdi bu eylemi yıla yaymak yerine nden yüklemeli yapacağını ilan ediyor. Yani, parasal genişleme daha erkene alınıyor. Ek olarak, 2019 sonunda belirttiği üst satın alım sınırını aşabileceğini açıklıyor.

2. İşsizlik Sigorta Fonu'nun (İSF) aktifinde DİBS var. İSF'den yararlanacaklara ise nakit para lazım. Dolayısıyla, İSF'nin bu tahvilleri bankalara satıp paraya çevirmesi (likidite etmesi) gerekecek. Mevcut koşullarda bu işlemin birden ve yüklü biçimde yapılması halinde bu DİBS'lerin değeri düşecek; İSF'ye gelecek nakit miktarı düşecek. Kaldı ki bankalar bu DİBS'leri satın almakta gönülsüz olabilirler. TCMB, bankalara diyor ki, bu DİBS'leri alıp bana satın. Bankalar zaten günlük işlemlerinden

doğan nakit ihtiyaçlarının bir kısmını finanse etmek için TCMB'den kısa vadeli (gecelik, haftalık...) borlanıyorlardı. Ama borçlanmalarının bir st sınırı vardı. TCMB Şimdi bankalara "merak etmeyin, İSF operasyonu diğer iŐlemleriniz için benden borçlanma st sınırınızı etkilemeyecek" diyor.

Bu iŐlemin Türkçe meali Şu: İSF'nin DİBS'leri (değerleri düŐmeden) TCMB aktifine geçecek. Karşılığında İSF nakde kavuŐacak. Yani, parasal genişleme olacak.

3. İkinci maddede açıkladığım gibi bankalar TCMB'den sınırsız miktarda borlanamıyorlar; bir st sınır var. Ayrıca borlanabilmek için TCMB'ye teminat yatırmak zorundalar. Bu teminatların cinsini yasası çerçevesinde TCMB belirliyor. TCMB'nin kabul ettiği teminatlar ağırlıklı olarak DİBS cinsinden. Şimdi TCMB bankalara diyor ki "artık bana DİBS dışında Varlığa Dayalı Menkul Kıymet ile İpotek Teminatlı Menkul Kıymet de getirebilirsiniz." Bunun ne işe yarayacağı TCMB'nin açıklamasında var. Başka bir Şey eklememe gerek yok; yeteri kadar açık. Kopyalıyorum: "Söz konusu kıymetlerin teminata kabul edilmesi, benzer nitelikteki ihraçların likiditesinin artmasına ve sermaye piyasalarının derinleŐmesine katkıda bulunacak, bankalara Türk lirası ve döviz piyasa likidite yönetimlerinde sağlanan esnekliği artıracaktır."

4. Açıklamanın bu maddesi ile TCMB'nin saptadığı koŐullara uygun olarak reel sektöre kredi arzını sürdüren bankalara ek bir kolaylık daha (TCMB'ye bir süreliğine döviz verip karşılığında bir faiz ödeyerek lira almaları) sağlanıyor. Çok belirleyici değil; geçiyorum.

5. Son madde ihracatçılar ile ilgili. TCMB, ihracatçılara sağladığı lira cinsi krediyi Eximbank'ın yanı sıra kamu bankaları ve özel bankalar aracılığıyla da sağlayacağını açıklıyor ve miktarı artırıyor. Eximbank dışındaki bankaların aracılığındaki kredilerin ağırlıklı olarak KOBİ'lere gitmesini istiyor.

Tüm bunlar hayata geçirildiğinde, bu kararların yürürlükte olmadığı duruma kıyasla bir parasal genişleme olacağı açık. Güven Sak ile birlikte DÜNYA'da birlikte aldığımız iki yazıda (23 Mart ve 31 Mart) nerdiğimiz tedbirler için gereken kaynağın ağırlıklı bir kısmı parasal geniŐlemeden geliyordu. Ancak arada önemli bir fark var. Şu: İçsel tutarlılığı olan ve gerçekten yaŐadıđımız koşullarda ortadaki büyük yaraya merhem olacak bir parasal genişleme farklı, dağınık bir programın bir parçası olarak gerçekleŐecek bir parasal genişleme farklı.

Reeskont kredilerinin dağılımı nasıl olacak?

- Krediler için toplam 60 milyar Türk Lirası limit belirlendi.

- Bu limitin 20 milyar lirası Türk Eximbank, 30 milyar lirası kamu bankaları, 10 milyar lirası ise diğer bankalar aracılığıyla yapılacak kredi kullanımlarına tahsis edildi.
- Eximbank dışındaki bankalar aracılığı ile kullanılacak kredilerin asgari yüzde 70'i KOBİ'lere tahsis edilecek.
- Firma bazında azami kredi tutarları, KOBİ'ler için 25 milyon lira, diğer firmalar için ise 50 milyon lira olarak belirlendi.
- Kredi imkânından yabancı para reeskont kredisi kullanabilen firmalar ile yurtdışına yönelik müteahhitlik hizmeti sunan firmalar ve uluslararası fuarlara katılım sağlayan firmalar yararlanabilecek.
- Kredilere TCMB politika faiz oranı olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranınının 150 baz puan altında faiz oranı uygulanacak.
- Aracı bankaların komisyon oranı azami 150 baz puan olabilecek.
- Krediler, azami 360 gün vadeli olacak, ihracat veya döviz kazandırıcı hizmet taahhüdü ile 1 Mart 2020 tarihindeki istihdam düzeyinin kredi vadesi süresince muhafaza edilmesi koşulu karşılığında kullanılacak.

“Yüzde 1.5 komisyon tasarruf edilerek fonlama maliyeti düşürülmeli”

TCMB'nin 17 Mart 2020'de açıkladığı teşviklere devam ettiğini belirten bir bankacının, yeni adımlarla ilgili değerlendirmesi ise şöyle: “TCMB, bir yandan bankaların kredi limitlerini artırırken bir yandan da teminat olarak kabul ettiği menkul değerlerin kapsamını genişleterek varlık alımlarını sürdürüyor. Reel sektörün fonlama ihtiyaçlarını karşılayan bankalara da hedefli i fonlama yaparak faizi 150 baz altında uyguluyor. Varlık alımları şimdilik Finansal Kuruluşlar ile sınırlı. Bugün 60 milyar TL'lik ek reeskont olanağı sağlandı. Türk Eximbank 20, kamu bankaları 30 ve özel bankalar 10 milyar TL ve faiz yüzde 8.25. Şirketlerin bu kredileri kullanabilmeleri için bankalarda limit ve teminatlarının olması gerekir. Benim fikrim; TCMB kredibilitesi olan şirketlerin de reeskonta verecekleri senetleri bir başka aracılığı olmaksızın reeskont ederek reel ekonomiyi rahatlatmalı, hızlı likidite sağlamalı ve şirketlerin bankalara ödemesi gereken yüzde 1.5 komisyon tasarruf edilerek fonlama maliyeti düşürülmelidir.”

Hazine 82 milyar lira iç borçlanmaya gidecek

Hazine ve Maliye Bakanlığı, nisan-haziran döneminde 51,5 milyar liralık iç borç servisine karşılık, 82 milyar liralık iç borçlanmaya gidecek.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, nisan-haziran dönemine ilişkin iç borçlanma stratejisini açıkladı.

Buna göre, Hazine bu dönemde 51,5 milyar liralık iç borç servisine karşılık, 82 milyar liralık iç borçlanma gerçekleştirecek.

Bakanlığın nisan-haziran dönemine ilişkin iç borçlanma stratejisinde, nisanda 20,6 milyar liralık iç borç servisine karşılık 30 milyar liralık, mayısta 18,8 milyar liralık iç borç servisine karşılık 30 milyar liralık, haziranda da 12,1 milyar liralık iç borç servisine karşılık 22 milyar liralık iç borçlanma yapılması öngörülüyor.

Nisandaki iç borçlanmanın 26,8 milyar lirasının piyasadan, 1,4 milyar lirasının kira sertifikasından, 1,8 milyar lirasının kamuya satışlardan, mayıs ayındaki iç borçlanmanın 28 milyar lirasının piyasadan, 1,3 milyar lirasının kira sertifikasından, 0,7 milyar lirasının kamuya satışlardan, haziran ayındaki iç borçlanmanın ise 20,8 milyar lirasının piyasadan, 1,2 milyar lirasının da kamuya satışlardan oluşması bekleniyor.

Söz konusu dönemde dış borçlanmaya gidilmeyecek.

Bu dönemde 19 tahvil ihalesi düzenlenecek, 2 hazine bonusu ve 2 kira sertifikasının doğrudan satışı gerçekleştirilecek.

Nisanda 24 milyar liralık, mayısta 35,4 milyar liralık haziranda ise 27,1 milyar liralık ödeme yapılacak. Bu ödemelerin 35,1 milyar lirası dış borç servisinden oluşacak.

Öte yandan, nakit bazlı faiz dışı denge, özelleştirme gelirleri, 2/B satış gelirleri, TMSF'den sağlanan gelirler, devirli/garantili borç geri dönüşleri, kasa banka değişimi ve kur farkı kalemlerini içeren borçlanma dışı kaynakların da nisanda eksi 6 milyar lira, mayısta 5,4 milyar lira ve haziranda ise 5,1 milyar lira olması öngörülüyor.

Fed, yabancı merkez bankaları için repo kolaylığı başlatacak

Fed, yabancı merkez bankalarının ellerindeki ABD Hazine kağıtlarını ABD Doları ile takas edebilmelerine imkan veren geçici bir kredi kolaylığı başlatacağını bildirdi.

ABD Merkez Bankası Fed'den küresel finans sistemine destek olabilmek adına yeni bir hamle daha geldi. Fed, bünyesinde hesabı olan yabancı merkez bankalarının ellerindeki ABD Hazine kağıtlarını ABD Doları ile takas edebilmelerine imkan veren geçici bir kredi kolaylığı başlatacağını bildirdi.

Fed'in yabancı merkez bankaları ve diğer uluslararası para otoriteleri için bu yeni yeni programı ile New York Fed'de hesabı olan bankaları repo işlemlerine girebilecekler.

Fed yaptığı açıklamada, dolar takas (swap line) imkanına sahip olmayan ülkelerin de dolara erişim sağlayabileceğine dikkat çekilerek "Bu kolaylık, açık piyasada menkul kıymet satmaktan farklı, alternatif, geçici bir ABD Doları kaynağı sağlayarak, ABD Hazine piyasasının düzgün çalışmasının desteklenmesine yardım edecek" denildi.

Yabancı bankalar için repo kolaylığı 6 Nisan'da yürürlüğe girecek ve en az 6 ay devam edecek.

Türkiye ile ABD merkez bankaları arasında dolar swap hattı bulunmuyor. ABD Hazinesi'nin verilerine göre Türkiye'de yerleşik kişi ve kuruluşların elinde ocak itibarıyla yaklaşık 2.8 milyar dolar değerinde ABD Hazine tahvili bulunuyor.

Türkiye'de koronavirüsten can kaybı 214'e yükseldi

Son 24 saatte 2704 kişiye Covid-19 tanısı konuldu, 46 kişi hayatını kaybetti, vaka sayısı 13 bin 531'e, can kaybı 214'e ulaştı.

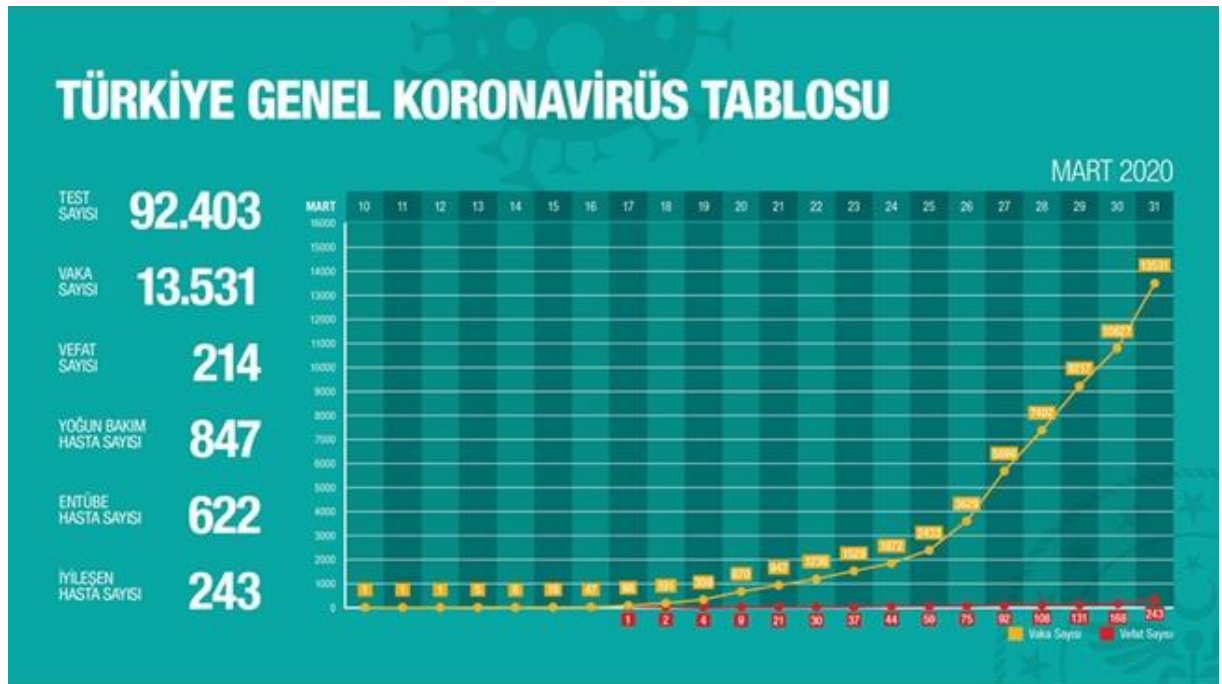
Sağlık Bakanlığı, son 24 saatte 2704 kişiye yeni tip koronavirüs (Covid-19) tanısı konulduğunu, 46 kişinin daha hayatını kaybettiğini, vaka sayısının 13 bin 531'e, can kaybının da 214'e ulaştığını açıkladı.

Bakanlığın internet sitesinde yer alan "Türkiye Günlük Koronavirüs Tablosu"nun güncel verilerini, Sağlık Bakanı Fahrettin Koca da Twitter hesabından paylaştı.

Bakan Koca, test sayısının düne oranla yüzde 25,2 arttığını kaydederek, "Test merkezi sayımız 75'e ulaştı. Pozitif vakaların tespitinde daha hızlı ve avantajlıyız. Sosyal izolasyondan taviz vermeyelim. Temas=Risk. Lütfen unutmayalım." ifadelerini kullandı.

Tabloya göre, toplam test sayısı 92 bin 403, toplam vaka sayısı 13 bin 531, toplam vefat sayısı 214, toplam yoğun bakım hasta sayısı 847, toplam entübe hasta sayısı 622, toplam iyileşen hasta sayısı 243 oldu.

Bugünkü test sayısı 15 bin 422, vaka sayısı 2 bin 704, vefat sayısı ise 46 olarak kayıtlara geçti.

S&P, küresel büyüme tahminini tarihi seviyelere düşürdü

S&P, 2020 yılı için global büyüme için tahminini yüzde 3,3'ten yüzde 0,4 olarak revize etti. Bu öngörünün gerçekleşmesi durumunda küresel büyüme 1982 yılından bu en düşük seviyede gerçekleşmiş olacak.

01 Nisan 2020

Uluslararası kerid derecelendirme kuruluşu S&P Global, global ekonomide büyümenin 1982'deki çöküşten bu yana görülmemiş bir seviyeye ineceğini öngördüklerini duyurdu.

1982'de global ekonomide büyümenin 1929-1933 dönemindeki Büyük Bunalım'dan bu yana görülen en düşük seviye olan yüzde 0,43'e gerilediğini hatırlatan S&P, bu yıl da global büyümenin yüzde 0,4 seviyesine ineceğini tahmin etti.

S&P, koronavirüs salgını başlamadan önce 2020 yılında global ekonominin yüzde 3,3 büyüyeceğini öngörüyordu.

2021 için yüzde 4,9'luk büyüme beklentisi

S&P Global baş ekonomisti Paul Guenwald yayınladığı raporda, "Bizim temel tahminlerimize yönelik riskler güçlü şekilde aşağı olmaya devam ediyor. Koronavirüs salgınının ekonomik aktiviteye ve finansal piyasalara devam eden olağanüstü etkisine verilen yanıt ile bu yıl global büyümenin yüzde 0,4'e düşeceğini, 2021 yılında ise yüzde 4.9'a toparlanacağını öngörüyoruz" ifadelerini kullandı.

Abdulkadir Selvi

Koronavirüste kritik 4-5 haftaya girdik

Cuma günü Bilim Kurulu toplanıp ardından da Sağlık Bakanı Fahrettin Koca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklama yapacağını ilan edince, sokağa çıkma yasağı geliyor denildi.

O sırada sosyal medyada Bilim Kurulu'nun sokağa çıkma yasağı ilan edilmesini talep ettiğine dair haberler dönmeye başladı. Çünkü bizde bir sokağa çıkma yasağı lobisi oluştu. Ancak illerde pandemi kurulları oluşturuldu, seyahat kısıtlaması getirildi. Yurtiçi ve yurtdışı uçak seferleri durduruldu. Cumhurbaşkanı etkili bir 'Evde kal' çağrısı yaptı. Hem bakanlarla hem de bilim kurulu üyeleriyle görüşüyorum. Sokağa çıkmama konusunda alınan tedbirlerin etkili olduğunu söylüyorlar. Eğer ihtiyaç olursa sokağa çıkma yasağı ilan etmekte de tereddüt edilmeyecek. Ama böyle giderse, Türkiye genelinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmeden biz bu felaketi atlatacağız.

Bilim Kurulu üyesi Prof. Alpay Azap'la konuştum. "Bilim Kurulu'nda sokağa çıkma yasağı konusunda görüş birliği oluşmadı ama dolaşımın sınırlandırılması önerisinde bulunuldu" dedi. Zaten hükümet de o yönde karar aldı. Alpay Hoca, "Evet, çok ciddi bir karar ama..." diyor, "Olayı getirip sokağa çıkma yasağına endekslememek ve sokağa çıkma yasağına takılmamak lazım. Bilim Kurulu olarak bizim üzerinde uzlaştığımız nokta şu: Dolaşım ciddi bir şekilde sınırlandırılmalıdır. Buna iller karar verebilir" diyor.

PANDEMİ KURULLARI ÖNEMLİ

İllerde oluşturulan pandemi kurullarını önemsiyor. Neden önemsedini sordum. "Ben il pandemi kurullarını çok önemsiyorum, sürekli onu vurguluyorum. Çünkü o ildeki dinamikleri, 'Evde kal' uygulamasının nerede aksadığını, niye aksadığını en iyi o ili yönetenler bilirler. Hangi önlemin alınması gerektiğini de en iyi halk sağlıkçıları bilirler. Bu işin uzmanları onlar."

GERİ DÖNÜŞ BAŞLADI MI?

Peki geri dönüşler nasıl? Alpay Hoca'ya sordum. "Hafta sonu iyiydi. Beklediğimiz ölçüde artış olmadı. Ankara zaten iyi gidiyor. Ankara'da durum stabil gözüküyor. İstanbul'dan aldığımız bilgilere göre de dünü daha iyi geçirmişler. Cumartesi-pazar insanların bu kurallara uymasının faydası oldu" dedi.

Ama bir uyarısı oldu. Bilim Kurulu üyesi Alpay Azap, “Henüz geriye dönüş başladı diyecek noktada değiliz. 4-5 haftamız var. Biraz artış olacak. Önemli olan bu artışı iyice sınırlı tutabilmek” diyor.

Bir haftası geride kaldı. Ama daha kritik 4-5 haftamız varmış. Sık dişini Türkiye.

ÇİN'DEN GELEN İLACIN FAYDASI OLDU MU?

Koronavirüsle mücadele kapsamında geçen hafta başında Çin'den getirilen Favipirav adlı ilaç yoğun bakımdaki hastalarda kullanılmaya başlanmıştı. İlacın özelliği koronavirüs tedavisinin süresini kısaltıp 11 günden 4 güne indirmesiydi. İlk etapta 1250 kutu getirilen ilaç 23 Mart'ta kullanılmaya başlandığı için 10 gününü doldurdu. İlacın yararlı olup olmadığını ölçmek için yeterli bir süre. Peki ilaç faydalı oldu mu? Bunun üzerine Bilim Kurulu üyeleriyle konuştum. İçlerinde kendi hastalarına bu ilacı kullananlar vardı. Olumlu sonuç aldıklarını söylediler.

Elbette ki sadece o ilaç tedavi etmeye yeterli demiyorlar. Ama yararı görülmüş. Hani “İlim Çin'de de olsa alınır” diye bir söz vardır ya, koronavirüsle birlikte o “İlaç Çin'de olsa alınır”a dönüştü.

MAKİNEİN BAŞINA OTURDU, MASKE DİKTİ

GAZİANTEP Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin, kriz anlarında şehrine liderlik yapmayı çok iyi başarıyor. Sadece Gaziantep'e değil, Türkiye'ye de çok olumlu enerji veriyor. Fatma Şahin Gaziantep'i Gaziantep'lilerle birlikte yönetiyor desem yeridir. Şehirle öyle bütünleşmiş ki bir bakıyorsunuz başına kaskı takmış, içme suyu projesinin başında; bir bakıyorsunuz Gaziantepspor'un maçında. Gaziantep'i dünya gastronomi şehri ilan ettirirken onu uluslararası zeminde gördük. Bir de baktık ki Fatma Başkan TÜBİTAK bilim ekibiyle Antarktika'da. Sosyal sorumluluk projelerinde ise Gaziantep'i tek yumruk haline getirmeyi başarıyor. Suriye'de 11 yıldır devam eden iç savaşın yükünü en fazla çeken şehirlerimizden birisi Gaziantep. Ancak siz onu hiç şikâyet ederken gördünüz mü? Gaziantep'in mültecilerin yaşadığı bir şehir olarak değil, bölgenin parlayan bir yıldızı olarak algılanmasını sağladı.

Söz konusu koronavirüs salgını olunca Fatma Şahin ne yaptı? Bir yandan tedbir aldı, diğer yandan da bölgenin üretim üssü olan Gaziantep'te çarkların dönmesini sağladı.

Dün kendisiyle konuşurken sanayi sitelerinden dönüyordu. "Ne yapıyorsunuz?" dedim. "150 bin işçimiz var. Her gün belirli aralıklarla onların ateşlerini ölçüyoruz. Diğer kontrolleri sağlıyoruz. Yeter ki çarklar dönmeye devam etsin" dedi.

Fatma Şahin, bu iş ilk ortaya çıktığında 100 adet ateşölçer alıp şehrin giriş ve çıkışlarında araçlarda ölçüm yaptırmaya başlamış. Öngörülü davranmış, tedbirini almış. Bir yandan da maske ihtiyacının karşılanması için bir çalışma başlatmış, şimdi harıl harıl maske dikiyorlar. Maske diken işçilerimize destek vermek için o da makinenin başına geçti, maske dikti. Sağ ol Fatma Başkan...

Alaattin AKTAŞ

Korona ekonomiyi nasıl etkileyecek?

✓ **Korona krizinin en özet ekonomik sonucu: Varlık fiyatları gerileyecek, para ise pahalılaşacak.**

✓ **Varlık fiyatları kapsamında menkul ve gayrimenkul fiyatlarının yönü aşağı dönecek. Arada küçük dalgalanmalar yaşanması genel eğilimi bozmayacak.**

✓ **Paranın değerli olması yüzünden normal koşullarda faizin yükselmesi beklenir. Ancak Merkez Bankası devreye girerek parasal genişlemeyle bu yükselmeyi engelliyor.**

✓ **Turizmde bu yıl ölü bir sezon yaşanacağı için çok ciddi bir döviz geliri açığı oluşacak. Bu da kurları yukarı iten bir etki doğuracak.**

Dün bıraktığımız yerden devam edelim. Bu köşede dün “Korona hayatımızı nasıl değiştirecek” demiş ve günlük yaşamda neler olabileceğini irdelemeye çalışmıştık.

Korona sosyal yaşamda çok derin izler bırakacak, bu kesin. Ancak ekonomide de köklü değişiklikler ortaya çıkacak. Aslında bu değişiklikler kendini göstermeye başladı bile...

Küçük küçük ve safiyane bir yaklaşımla konuyu ele almaya çalışalım.

Tüm doğal felaketlerde ve korona benzeri salgın hastalıklarda olduğu gibi bu kez de felaketin gerektirdiği insan gücü ve ekipman dışında yine en çok ihtiyaç duyulacak varlık belli; para.

Üretimin sekteye uğraması ve hizmet akışının durması para döngüsünü de kırdı. Geçenlerde de vurguladık; hizmetler sektöründe lokantalar bile kapalıysa varın gerisini düşünün. İşverenin para kazanmak şöyle dursun, cirosu bile sıfırlanmış; çalışan hiç kazanamıyor. Dolayısıyla şu durumda en çok ihtiyaç duyulan para.

İnsanlar paraya ya nakit olarak sahiptirler ya da bankada mevduatları vardır. Bankadaki mevduat da her an nakde döndürülebildiği için nakit sayılır.

İyi de parası olmayanlar ne yapacak? Yani nakit parası ya da nakde döndürülebilir varlığı olmayanlar... Aslında onlar için bu günler felaket günleri. Hele bir de iş kaybedilmişse, felaket katmerli demektir artık.

Yeri gelmişken önlemler paketi kapsamında duyurulan ve hep ön plana getirilen iki konuya değinmekte yarar görüyoruz. En düşük emekli maaşının 1.500 liraya çıkarılması ve emeklilerin bayram ikramiyelerinin erken ödenmesi. Bunlar kuşkusuz olumlu ve dar gelirliyi rahatlatacak adımlardır ama asıl düşünülmesi gerekenler hiç geliri olmayan kesimdir. Emekliler çok az da olsa bir gelire sahip. Ya şu kriz döneminde işini kaybeden ve geliri bir anda sıfıra inenler... Tamam emeklileri düşünelim, daha da fazla düşünelim ama biz işini yitirip beş parasız kalanlar için hiçbir şey yapmıyoruz ki... Cebinde parası olmayan, bankada da parası bulunmayanlar için tam anlamıyla karanlık günler...

Varlık fiyatları gerileyecek

Toplumda herkes parasız değil. Elinde nakit olmamakla birlikte paraya çevrilebilecek varlığa sahip olanlar da var ve bu durumdakilerin ne yapacağı belli.

Para için elde avuçta ne varsa satılacak, önümüzdeki dönemin genel eğilimi bu.

Yani varlık fiyatları düşecek. Ev fiyatları da, arsa fiyatları da, hisse senedi fiyatları da... Fabrikalar da el değiştirecek, küçük işletmeler de...

Ve bu varlıklar olması gereken fiyatın altında satılmak zorunda kalınacak.

Böylesine sıkıntılı günlerde tasarruf sahiplerinin en güvenilir liman olarak gördükleri altında fiyatlar bir süre arttıktan sonra neden hızlı bir gerileme gösterdi sanıyoruz. Altın da önemli bir varlık ve hemen paraya çevirmek mümkün ama herkes satmak isteyince fiyat hızla geriledi.

Varlık fiyatları gerileyecek ama istisnalar tabii ki olacak. Fiyatı arz-talep dengesi belirleyeceğine göre kimi varlıklar için arz düşük, talep yüksek olabilecek ve bu varlıklarda fiyat düşüşü görülmeyebilecek.

Fiyatlar gerileyecek derken genel eğilimden söz ediyoruz. Şöyle düşünelim. Ankara'dan otomobilinizle Antalya'ya doğru yola çıkıyorsunuz. Ankara'nın rakımı 850 metre. Antalya'nın rakımı ise 39 metre kabul ediliyor; belli ki falezlerden dolayı. Şimdi Ankara'dan yola çıkınca 850 metreden 39 metreye inerken sürekli yokuş aşağı gitmiyoruz; arada yokuş tırmandığımız da oluyor. Ya da Antalya'dan Ankara'ya dönüşte zaman zaman yokuş aşağı da gidiyoruz. Ama genel eğilim olarak Antalya'ya

gidişte hep iniyor, dönüşte hep çıkıyoruz.

Varlık fiyatlarının nasıl seyredeceğini düşünürken de bunu dikkate almak gerekiyor.

Kimi okurlar arada iniş çıkışlar olabileceği gerçeğini göz ardı ederek örneğin hisse senedi fiyatları birkaç gün yükselince geçmişe dönülmekte olduğu izlenimine kapılabiliyor. Veya biraz iyi haber gelince tüm sorunların geride kaldığını, böylece varlık fiyatlarındaki düşüşün durduğunu düşünebiliyor.

Ne yazık ki o kadar kolay değil. Korona sorunu öyle birkaç ayda geride bırakılacak kadar basit görünmüyor. Kaldı ki tüm dünya olarak yaşam tarzımız değişecek, daha köklü değişiklikler olacak. Dolayısıyla sorun psikolojik yönden tüm insanlığı uzun süre etkileyecek.

Para pahalalanacak ama Merkez Bankası izin vermiyor

Bu dönemin en değerli ve aranan varlığı para. Nakit paranız yok ama para edecek bir varlığa sahipsiniz; ancak varlığınızı şu dönemde elden çıkarmak istemiyorsunuz. Nakit para bulmanız da gerekiyor; yapacağınız parayı kiralamak. Yani borç alacaksınız.

Elinde fazla parası olanlar “peşin satan” karikatüründeki gibi kasılıyor. Para sahipleri kredi açarken daha çok faiz isteyecek. Yani bankalar...

Bankalar da kredi olarak açacakları parayı toplarken mevduat sahibine daha yüksek faiz ödemek durumunda kalacak. Mevduat faizinde ufak ufak artışlar olduğu da gözleniyor.

Normalde zincir böyle oluşmak durumunda. Ancak işte bu aşamada devreye merkez bankaları giriyor. Tüm dünyada çok yüklü tutarda destek paketleri açıklanıyor.

Bizde de Merkez Bankası bir dizi uygulamaya giderek, en başta da Para Politikası Kurulu toplantısını öne çekerek normal zamandan iki gün önce faiz indirimi yapmak suretiyle paranın çok pahalalanmasını önlemeye çalıştı. Merkez Bankası parasal genişleme sonucunu doğuracak yeni yeni adımlar atmaya da devam ediyor. Bu adımlar işe yarıyor ve sınırlı da olsa bir parasal rahatlık sağlanıyor.

Ne var ki bu rahatlama paraya iyi kötü zaten ulaşabilen kesimleri ilgilendiriyor. Hani şu kapanan hizmet sektörü işyerleri var ya; lokantalara kadar uzanan, onlar için ufukta bile hiçbir şey görünmüyor. Zaten sorunumuz da burada. Bu işyerleri ve buralarda çalışanlar için adım atmadığımız sürece koronadan asıl etkilenen kesime dokunmamışız demektir.

Bir de yabancı para, yani döviz var. Döviz arzı azalacak, bunda en büyük etken de bu yıl turizmde tam anlamıyla ölü bir sezon yaşanacak olması. Arzı azalacak dövizin fiyatında da artış olması normal.

Ali Ekber YILDIRIM

Tarıma koronavirüs kapsamında verilen yeni destek yok

Koronavirüs önlemleri kapsamında tarıma verilen veya verilmesi planlanan hiç bir yeni destek yok. Açıklanan ekonomik önlem paketi, vergi ve diğer borçlarla ilgili yapılan “mücbir sebep” düzenlemesi de dahil, tarım ve gıda sektörü yok sayıldı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın önceki gün ulusa sesleniş konuşmasında söylediği “Çiftçilerimize destek olmak için 2020 yılı tarımsal desteklerinin yarıya yakınına bugüne kadar ödedik” sözleri sanki yeni bir destek sağlanmış gibi algılandı. Oysa koronavirüs nedeniyle çiftçiye sağlanan yeni bir destek yok.

Tarımsal desteklerin ödenmesine ilişkin uygulama şöyle işliyor. Çiftçi üretim yapmadan önce çiftçi kayıt sistemine hangi ürünü ekeceğini bildiriyor. Üretimi yapıyor, ürününü hasat ettikten sonra satıyor. Çiftçiye bu ürüne ilişkin destek bir yıl sonraki bütçeden ödeniyor. Yani 2019 yılında üretilen, satılan ürünlerin desteği 2020 yılı bütçesinden ödeniyor. Ödemesi 2020 yılında yapılsa da aslında destek 2019 ürününe ait. Bazı yıllar bütçede para kalmadığı için iki yıl sonra ödenen destekler de var. Örneğin 2018 buzağı desteği 2020 bütçesinden ödenebildi.

2006 yılında çıkarılan Tarım Yasası’na göre her yıl tarıma Gayrisafi Milli Hasıla’nın en az yüzde 1’i oranında destek verilmesi gerekiyor. Ancak yasa çıktığından bu yana hiç bir yıl yüzde 1 oranında destek verilmedi. Genellikle yüzde 1’in yarısı kadar destek veriliyor.

Çiftçiye 9 milyar lira ödendi 13 milyar lira alacağı var

Tarım ve Orman Bakanlığı’nın 2020 tarımsal destekleme bütçesi 22.1 milyar lira olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi’nden geçti. Yılbaşından 17 Nisan 2020’ye kadar çiftçiye ödemesi tamamlanacak destek tutarı 9 milyar lira. Çiftçinin 2019 ürünü için devletten alacağı 13.1 milyar lira ise bekliyor.

Yapılan ödemelere ilişkin olarak Tarım ve Orman Bakanlığı açıklamalarına bakıldığında 24 Ocak 2020’de 2 milyar 384 milyon lira, 21 Şubat’ta 2 milyar 674 milyon lira, 27 Şubat’ta 66 milyon lira, 6 Mart’ta 331 milyon lira, 20 Mart’ta 1 milyar

572 milyon lira ödeme yapılacağı duyuruldu. 26 Mart'ta ise 1 milyar 987 milyon lira ödeme yapılacağı açıklandı. Bu ödeme 17 Nisan 2020'ye kadar tamamlanacak.

Tarımsal destek ödemeleri mart sonu itibariyle geçen yılın gerisinde kaldı. Geçen yıl ilk 3 aylık dönemde 16.2 milyar liralık tarım desteğinin yarısından fazlası 8.8 milyar lira ödenmişti. Bu yıl ise ilk 3 aylık dönemde 22.1 milyar liralık desteğin ancak 9 milyar lirası ödenebildi. Son dilim ödeme 17 Nisan'da tamamlanacak.

Üstelik böyle bir dönemde bile çiftçiye ödenen desteklerle ilgili tüm kesintiler yapıldıktan sonra çiftçinin hesabına yatırılıyor. Çiftçinin hak ettiği destek hesabına yatırılmadan önce elektrik dağıtım şirketine, sulama birliğine borcu varsa önce o borç ödeniyor, kalan para çiftçinin hesabına geçiyor.

Düşük faizli kredi desteği de yeni değil

Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından açıklanan çiftçilere düşük faizli kredi desteği de her yıl rutin olarak yayınlanan karar kapsamında sağlanan faiz desteğidir. Cumhurbaşkanlığı Kararı olarak 3 Ocak 2020 tarihinde yayınlanan "T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin Karar"ın uygulama tebliği 25 Mart 2020'de Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu karar ve uygulama tebliği her yıl yayınlanıyor. Koronavirüs ile bir ilgisi yok. Dolayısıyla, çiftçiye, tarım sektörüne sağlanan yeni bir kredi veya faiz desteği yok.

Kırsala yönelik atılan adımlar

Günlerdir koronavirüse karşı mücadelede gıda ve tarımın önemini anlatıyoruz. Tarımsal üretimin neden sürdürülmesi gerektiğini ve alınması gereken önlemleri tek tek dile getiriyoruz. Bazı adımlar atıldı. Kırsalda yaşayanların gerekli önlemler alınarak 65 yaş ve üzeri de olsa tarlaya, bağa, bahçeye, çiftliğe gitmesine izin veriliyor.

Üretimin ve hasadın devamlılığı açısından mevsimlik tarım işçilerine ihtiyaç var. Gerekli önlemlerin alınması için İçişleri Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı iki ayrı genelge yayınladı. Bu genelgelerden sonra mevsimlik tarım işçilerinin üretim ve hasatta çalışmaları için ilk adımlar atıldı.

Fakat, barınma yerleri ile ilgili henüz ciddi sorunlar var. Gelen işçilerin kalacağı yerler birçok yerde belli değil. Pandemi Kurulları "çadırlarda kalsınlar" diyor ama bu koronavirüs önlemlerine aykırı. En azından Kızılay devreye sokularak daha uygun koşulları olan ve az sayıda kişinin kalabileceği çadırlar kurulabilir. Ayrıca sağlık

kontrollerinin düzenli yapılması için kırsalda ilçe bazında, belde bazında gezici sağlık ekipleri oluşturulması gerekiyor.

Özetle, koronavirüs önlemleri kapsamında tarıma yönelik bugüne kadar verilen yeni bir destek yok. Tarımsal üretimin devamlılığı ve gelecekte tarım ürünlerinde ve gıdada sıkıntı yaşamamak için girdi fiyatlarının düşürülmesi başta olmak üzere birçok desteğe ihtiyaç var. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın söylediği, "Türkiye gıdada kendi kendine yeterli" sözünün gerçekleşmesi için üretmemiz gerekiyor. İthalatla değil, üretimle kendi kendimize yetebiliriz.

TARIM VE GIDA "MÜCBİR SEBEP" KAPSAMINA ALINMADI

Koronavirüs salgınından doğrudan etkilenen ve ana faaliyet alanı bakımından; alışveriş merkezleri dahil perakende, sağlık hizmetleri, mobilya imalatı, demir çelik ve metal sanayii, madencilik ve taş ocakçılığı, bina inşaat hizmetleri, endüstriyel mutfak imalatı, otomotiv imalatı ve ticareti ile otomotiv sanayii için parça ve aksesuar imalatı, araç kiralama, depolama faaliyetleri dahil lojistik ve ulaşım, sinema ve tiyatro gibi sanatsal hizmetler, matbaacılık dahil kitap, gazete, dergi ve benzeri basılı ürünlerin yayımcılık faaliyetleri, tur operatörleri ve seyahat acenteleri dahil konaklama faaliyetleri, lokanta, kıraathane dahil yiyecek ve içecek hizmetleri, tekstil ve konfeksiyon imalatı ve ticareti ile halkla ilişkiler dahil etkinlik ve organizasyon hizmetleri sektörlerinde faaliyette bulunan mükelleflere yönelik "Mücbir sebep" düzenlemesi yapıldı. Bu sektördeki şirketlerin vergi başta olmak üzere kamuya olan borçları, ödemeleri ötelenirken, tarım şirketleri, gıda üreticileri bu kapsama alınmadı.

BAŞYAZIMEHMET BARLAS

Salgın günlerindeki kararsızlıklara karşı başkanlık sistemi ilaç gibi geldi...

Evlerimize kapandığımız bugünlerde, siyaseti de enine boyuna değerlendirmeyi ve ülkemizin kaderini etkileyecek durumları düşünmeyi ihmal etmemeliyiz. Tüm medyanın dikkati koronavirüse kilitlendiği için, normal dönemdeki siyasi tartışmalar unutulmak üzere gibi... Oysa sistem eski sistem. Sadece salgın tehlikesi var gündemin ilk maddelerinde...

Tartışma bitti mi?

Yaşanan salgın tehlikesi, "**Başkanlık Sistemi**" tartışmalarını rafa kaldırdı. Ancak bu arada Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın şahsında somutlaşan Başkanlık sisteminin, yaşanan olağanüstü duruma ilaç gibi geldiğini de görmezden gelemeyiz. 2002 yılından bu yana önce Başbakan sonra Cumhurbaşkanı olarak Türkiye Cumhuriyeti kurumlarının üstün yanlarını da, aksaklıklarını da içeriden gördü Erdoğan... Ve kendince gerekli gördüğü atılımları hiç geciktirmeden gerçekleştirdi.

Kararlılık

Örneğin bugünkü olağanüstü şartlar eski modelde yaşansaydı, şu anda bir takım siyasi sapıklar herhalde askeri göreve çağırırlar ve darbe çığırtkanlığı yaparlardı. Vesayetsiz demokratik döneme Erdoğan döneminde ve onun kararlılığı ile geçtik.

Sağlık yatırımları

Bugün eğer Türkiye'de hastane ve yatak sayısında bir yokluk ya da yetersizlik durumu yoksa, bunun nedeni Erdoğan'ın liderliğinde sağlığa yapılan yatırımlar değil midir? Unutmayalım ki mesela Şehir Hastaneleri yapılırken, yine bazıları muhalefet konusu olarak bu hastaneleri hedeflerine koymamışlar mıydı?

Ulusa seslenişler

Başkanlık sisteminin merkezindeki Cumhurbaşkanı Erdoğan, kabinesi ve kadroları ile hızlı kararlara ihtiyaç duyulan her anda duruma müdahale etti... "**Ulusa Sesleniş**" konuşmalarında hem ulaşılan noktaları anlattı hem de yapılması gerekenleri hatırlattı. Telekonferans yöntemi ile hem Bakanlar Kurulu toplantılarını yaptı, hem de devletin bütün yetkilileri ile her dakika temas içinde oldu. Son Ulusa Sesleniş'te de "**Çok acil olmadığı müddetçe hastanelere gitmeyin**" dedi.

Özetle bu salgın günlerinin yol açtığı bunalım döneminde Başkanlık Sistemi devlete de, topluma da ilaç gibi geldi.

Orta gelir tuzağına neden düştük? (2)

[Esfender KORKMAZ](#)

01 Nisan 2020

Türkiye'nin orta gelir tuzağına düşmesinin nedenleri, orta gelir tuzağından çıkış için aynı zamanda bu yanlışlardan dönmesi gerektiğini de ortaya koyar.

Aşağıdaki araştırmada bu sorun mukayeseli olarak görünüyor. Türkiye, eğitimde, Ar-Ge'de, yüksek teknoloji ihracatında daha önce aynı gelir grubunda olduğu ülkelere göre geri düştü.

Bazı Ülkelerde Orta Gelir Tuzağı Bakımından Belirleyici Değişkenler

Ülke	Fert başına Gelir (2018)	Ortalama Eğitim Yıl	AR-GE/ GSYH (2017)	Yüksek Teknoloji İhracat/ TOPLAM İH.	Dışa açıklık (2017)
G. KORE.	32 046	12.12	4.6	14.18	80.78
İRLANDA.	75 192	11.32	1.1	21.44	209.39
İSRAİL	41 179	12.96	4.5	13.03	56.80
FINLANDIYA	50 068	12.44	2.8	7.75	76.74
SLOVENYA	26 586	12.03	1.9	6.32	154.76
TÜRKİYE	9 346	7.96	1.0	2.53	54.12

Kaynak: Erdal Alancioğlu, İbrahim Arslan, Yusuf Bayraktutan; Orta Gelir Tuzağı, Nedenleri Ve Çıkış Politikaları-Akademik Araştırmalar, Çalışmalar dergisi -2019 47-486 Not; Eğitim İrlanda 2917 diğerleri 2015, Teknoloji ihracatı 2017.

Türkiye de hiçbir iktidar; eğitimde, insan gücü planlaması yapmadı. 1980 sonrasında bu güne kadar mesleğe yönlendirme yerine imam hatip eğitimine önem verildi. Etkinlik ve

kalite kriterleri dikkate alınmadan popülizm hedefli olarak her ilde ve hatta bazı ilçelerde bile üniversite açıldı. Beşeri sermayeyi verimli kullanamadı. Vasıflı işgücüne işsiz kaldı ve sürekli beyin göçü yaşandı.

Planlama'nın kalkması, kaynakların popülist amaçlı tahsis edilmesi ve Devlet-Piyasa optimum dengesinin bozulması, kamu tekellerinin ve altyapı yatırımlarının özelleştirilmesi yoluyla, piyasa da devlet eliyle tekeller yaratılması, orta gelir tuzağına düşmemizde etkili oldu.

Türkiye istihdam yaratamadı. 2019 verileri ile OECD genelinde istihdam oranı ortalama yüzde 68,3, AB'de yüzde 68,5, Euro bölgesinde ise yüzde 67,2 oranında iken, Türkiye de 45,9'dur. Bu kadar düşük istihdam oranı ile kalıcı büyümeyi, kalkınma ve toplumsal refah sağlanamaz.

Faktör verimliliği düştü. Çünkü teknoloji, bilgi ve ölçek ekonomilerine daha az kaynak ayrıldı. Ar-Ge teşvik görmedi. Araştırma kurumları siyasi çizgiye çekildi. Söz gelimi Türkiye de, TÜBİTAK'ta başarılı fakat sol görüşlü bir araştırmacı yoktur.

Özetle, orta gelir tuzağına, ekonomilerde iç dinamiklerin dinamizmini kaybetmesi olarak bakabiliriz. Orta gelir tuzağına düşen ülkelerde, tasarruf ve yatırım düzeyi düşük kalır. Faktör verimliliği düşük alır. İşsizlik artar, talep artışı zayıf kalır. Bütün bunlar büyümeyi olumsuz etkiler.

Felipe, Abdon ve Kumar (***Felipe**, Jesus, Arnelyn **Abdon** ve Utsav **Kumar** (2012). "Tracking the Middle-**income** Trap:What Is It, Who Is in It, and Why?". The Levy Economics Institute 715.) (2012) tarihli bu konudaki araştırmalarında, *Türkiye'nin de içerisinde bulunduğu ülkelerde orta gelir grubunun sürelerini ve büyüme hızlarını saptamışlar.

Düşük orta gelirli düzeyde kalma süresi Çin H. Cumhuriyeti'nde 17 yıl iken, Bulgaristan ve Türkiye'de 50 senenin üstünde görülmektedir. Türkiye, düşük orta gelir düzeyine 1955'te ulaşmış ve ancak 50 yıl sonra, 2005'ten sonra yüksek orta gelir düzeyini yakalayabilmiştir. Türkiye'nin orta gelir bandı içindeki serüveni göreceli olarak en uzun süre almış olan üç ülkeden (Bulgaristan ve Kosta Rika ile birlikte) birisidir ve dolayısıyla orta gelir tuzağına sıkışmış tipik bir ülke görünümünü sergilemektedir.

İbrahim Kahveci

Bağış Fonu!

Deprem oldu... Ardından deprem vergisi aldık. 15 Temmuz hain FETÖ darbe girişimi oldu...

Şehitler ve gaziler için yardım topladık.

Terör saldırısı oldu...

Polislerimiz için bağışlar aldık.

Ama hala bu paraların tartışması sürüyor. Nerede bu paralar? Ya da nereye harcandı bu paralar.

Mavi Marmara hadisesinde de Türkiye'nin anlaşma yapması sonucu İsrail'in yolladığı paranın tartışması bitti mi?

Gelecek Partisi Genel Başkanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun açıklaması dikkat çekici:

“Ülkeler salgın hastalığa karşı Millete para dağıtıyor; biz ise Milletten para topluyoruz.

Bu işte bir terslik var!”

İyi Parti Genel Başkanı Merak Akşener ise şöyle diyor: “Milletten IBAN numarası alınması gerekirken Millete IBAN numarası veriliyor”.

Akşener ayrıca Hazine garantili köprülere, yollara, havalimanlarına, şehir hastanelerine kullanılmayan kısımlar için ödenecek paranın 21 milyar lira olacağını söylüyor. Ve şunu ekliyor: “Sayın Erdoğan’a bir önerim var. Maaş yetmez, 500 milyon dolarlık o meşhur Katar uçağını hemen bağışlasın...”

İşin özeti şu;

Toplumsal dayanışma içinde sıkıntıları aşmak istiyoruz.

Toplumsal dayanışmanın sağlanması için bütün toplumun kucaklanması gerekiyor.

Ve toplanan yardımların da seçmeni değil bütün toplumu kucaklaması gerekiyor.

İşte o nedenle;

hala tartışması ve akıbeti tam bilinmeyen eskinin yardım paraları söz konusu iken.

Şimdi toplanacak yardımların nerede toplanacağı?

Nerede harcanacağı?

Kimin yöneteceği?

Kimin denetleyeceğiz?

Vs vs sorular.

İşte bütün bunlar için

En azından
bu yardım paraları için
kucaklayıcı bir yönetim modeli oluşturulabilir.
Muhalefet dahil, yönetimde herkes izlemeli ve herkes bilgilendirilmelidir.
Bağış Fonu'nu hükümet değil,
Muhalefetin de dahil olduğu uzman bir devlet yönetmelidir.
Ki, eski tartışmalar da bu sayede bitsin.